

# Вільховецька легенда

Володимир Нагорняк

## ВІЛЬХОВЕЦЬКА ЛЕГЕНДА

*(ВІРШОВАНИЙ РОМАН)*

### *Вступ*

Село моє  
називається  
Вільховець...

Приїздіть до нас  
навесні:  
ніжно-зелений  
оксамит озимини  
нагадає вам море;  
а там, далеко,  
де обрій майже  
обіймається з полем,  
привітно майорітиме  
можливо – моя,  
можливо – когось іншого,  
але - з відчиненими  
для друзів серцями  
подільська хата.

Отже,  
ви їдете:  
врізнобіч від  
задерикуватого автобуса  
злякано розбігаються  
зеленкуваті-білі,  
аж порозовілі від бігу,  
вишні-черешні-яблуні –  
молоді та веселі,  
красиві та безтурботні,  
наче шкільні випускниці  
мого незабутнього 10-Б.

По-жіночому  
довірливо

пелюстки туляться  
до автобуса,  
припадають до його  
вікон,  
дверей,  
лобового;  
довгоочікуюче  
дивляться на вас  
і... зриваються...  
о, як вони кричать  
під шаленими колесами  
бездушного  
транспорту...  
невже не чуєте-..

...село моє  
називається  
Вільховець...

від слова -  
вільха;  
але жодної  
вільхи  
ані  
в самому селі;  
ані  
в дрімучих лісах,  
що зеленою стіною  
захищають село;  
ані  
на картинних берегах  
мало кому відомої  
Матіршанської -  
тихої дитини Дністра -  
вам  
не зустріти...

...село моє  
називається  
Вільховець...

## **КАРМЕЛЮКОВІ ВІЛЬХИ**

### **(Розділ 1)**

#### **1. "ПОВЕРНУВСЯ Я З СИБІРУ..."**

Йшов Кармель -

ліси ховали  
ще стрімку, могутню постать;

йшов Кармель -

Поділля ждало  
бунтівного свого сина;

йшов Кармель -

душа палала  
не лише вогнем розплати  
за свої страждання дикі;  
в ній вміщалася  
велика  
до знедолених любов;  
побратимів кров -  
до краплі! -  
так пекла пекельно душу,  
що і куля зупинити  
не змогла б його тепер;

йшов Кармель -

тряслись маєтки,  
як від смертної болячки;  
в тайниках злобу мішали  
на безсмертного холопа;

йшов Кармель -

вже побратими  
тайні чистили пістолі;  
вже збиралися до гурту -  
місяць їм казав дорогу -

ждали батька-атамана;

йшов Кармель...

## **2. ОБЛАВА**

То не хмара, то не чорна  
заступала сонце;  
то жандарми кralись лісом –  
не чекали хлопці,  
не подумали про зраду,  
про ворожу підлість...  
Постріл!!! В серце... —  
відзвучала постового пісня.  
Другий!.. Третій!.. –  
"До печери!" — отамана голос.  
"До печери!!! Ай!.." —  
повисла рука, наче колос.

## **3. ЧУТКА**

Ходить чутка по Поділлю,  
легендами вмиа...  
Ходить чутка по Поділлю –  
Кармелюка вбито...  
Ходить чутка по Поділлю,  
та не ймуть їй віри;  
рук своїх не розпускають  
економи-звірі –  
нагаями не лупцюють  
за пусті провини:  
— А як знову загарцює  
та по наших спинах  
цей гарапник –  
хлоп клятий крові не прощає!.." —  
— Вістей з Кам'янця чекати!..  
– Не оповіщали-..  
Кріпак поле панське оре,  
воли поганяє;  
а на серці –  
люте горе ножем душу крає...  
— Ідіть к чорту, круторогі!..  
Кармелюка вбито...

попасіться... —  
по дорозі,  
потім - через жито,  
та й до лісу;  
біля дуба спинивсь вікового,  
взяв пістолі:  
— Мої любі, для діла святого...  
Спиш ти, боже,  
а чи зверху...  
розбудемо - встанеш!..  
не повірю панським брехням,  
батьку-отамане!

#### **4. НА БАНКЕТІ**

*(Розповідь Лавріна, лакея пана Карпенка, шефу жандармів)*

- То ж до пана,  
до Карпенка,  
їдуть знатні гості:  
їдуть брички,  
хваєтони -  
на банкет,  
ага, поминки  
по Кармелюку;  
то ж по тому,  
що розбоєм двадцять років  
на всіх жах наводив.

Я ж коней  
веду до стайні,  
всім вівса даю...  
їднако:  
коні, пане, ні при чому -  
поженеш як, так везуть.

Гості що-..  
стріча Карпенко:  
дам цілують в білі ручки,  
копименти їм вогорять,  
до жони ведуть,

до Хроськи,  
вибачаюся, Фросини...  
Шляхтичам – земним поклоном:  
— За велику честь спасибі!;  
всіх запрошують у залу,  
де проходив той... банкет.  
Їли-їли-наливали –  
(і куди, звиняюсь, лізло-!) –  
слуги, ті вже з ніг валились;  
завели затим "мазурку":  
дам наїжених до танцю  
розбирали раверанцом;  
а розмови все про того,  
про розбійника,  
що славно,  
ви так славно ізловили  
у летичівському лісі.

Тут якраз Максим,  
зі стражі:  
— Вибачайте,— каже пану, —  
там полковник жандармерський,  
чоловік у нього десять,  
до вас просять на постій...  
що казати їм— Відказати...  
— Відказати-! Ах, ти ж дурню,  
клич сюди!.. Ні! Сам покличу!..  
страшно думать – сам полковник:  
ех, утру я шляхті носа!..

— Сюди, пане...  
— Прошу пана...  
— Не погребуйте...  
— Будь ласка...-  
і Карпенко навкруг нього,  
наче цуцик той, на задніх...

— Ах, який орел полковник!..  
— Хоч і літній, а орел!.. –  
то вже дамочки  
очима до його лица

прилипли;

— Сиве пасмо аж на очі...

— А який вогонь

палає в тих очах -

блакитних, сильних...

— Постать - наче лицар з казки...

— Добре-добре, більш не буду:

я лиш те, як ті казали!..

— А не знаєте ви, пане,

та про того Кармелюку,

що в Летичеві зловили— -

шляхтичі його питають;

— Ох, і хитрим був, диявол!..

— Сильний, бестія...

— А впертий...

— Із Сибіру тричі пішки...

— А шпіцрутенів...

— Аж триста...

— Палиць тисячі так зо три...

— І не каявся ж, триклятий!..

— Ви не бачили-..

— Стрічались-!

— Що ви, що ви - нам цікаво...

— Так, стрічались...-

встав полковник із-за столу;

— Кармелюк - це я! - поборник

за людську щасливу долю;

і не я розбійник - ви;

ви на крові, на мужицькій,

розкошуєте-п'єте;

я від вас беру - народу;

ви - з народу, й лиш собі;

Кармелюк-! Стою над вами!..

Що, Карпенку, стрілись наче:

ось тавро твоє - віддять-..

Так було - хреститься можу...

пан Карпенко... Та зніміть вже! —

як не як, творіння боже,  
хай бере його земля.

## **5. ЗАГОРІЛОСЯ ПОДІЛЛЯ**

Ой, нема панам пощади,  
павукам неситим;  
і мотузка пана рада  
в зашморгу носити.  
То не сонце ясне сходить,  
що від нас маленьке;  
то не хмари верховодять –  
то горять маетки;  
то киплять народні сльози,  
горенько вдовине...  
так пече, що аж морозом  
по мужицьких спинах;  
а по панських – нагаями,  
мокрими від крові,  
від мужицької...  
— Гадали, над усе здорові!-  
Загорілося Поділля,  
аж трон захитало –  
не мольбами, а на ділі  
правди запитало;  
загорілося Поділля –  
то народна кара;  
загорілося Поділля –  
не до сну й жандармам;  
край увесь заповнили –  
не виходь із хати;  
лазутчиків напустили –  
слова не сказати;  
по лісах буйно зелених,  
що не день – облава...  
— Збери хлопців, і до мене,  
впівніч, біля ставу.

## **6. РАДА**

Темна ніч;  
настільки темна –



не видать зірок на небі;  
на душі у отамана  
також просвіту нема:  
думи, думи  
душу крають,  
аж за голову схопився...  
...тупіт чути...  
Грицько, мабуть,  
веде хлопців...  
до верби став...  
а над ставом  
неприродна якась тиша:  
тільки "ш-шу-у" комиш шепоче...  
чи вже серце стало так-..

Ось і постать Блажкунова...  
Рядом хто-..  
Грицько тріпоче;  
а за ними — хлопців тридцять -  
ціле військо - ставні,славні...  
Чорноморець відділився:  
тричі пугачем недремним  
знак умовний подає.  
Знову пугач.  
Знову тричі.  
Кармелюк це добре вміє.  
- Добрий вечір чи то ніч вже...  
— Всім - уклін! Сідайте...  
Раду розпочнемо.  
Два в дозори,  
і дивитися в обидва! -  
помовчав.  
- Скажіть, хто зможе  
зиму тихо перебути  
чи в своїх місцях,  
чи в інших;  
затаїтися, як миша;  
затерятися в миру-..  
Піднялось правиць п'ятнадцять.  
- Добре, хлопці!..  
але знайте:

затаїтися, чекати;  
підбирають людей надійних,  
і чекати свого часу;  
бо за наш найменший виступ  
б'ють ні в чому неповинних  
із тих місць, де ми проходим...

...решта хай іде зі мною  
за Дністер,  
в Галичину...

## 7. В ГУБЕРНАТОРА

— Кармелюк де-.. Вас питаю!  
Скільки це терпіти можна,  
щоб якийсь холоп залятий  
верховодив у повітах-!

Хто казав - на слід напали-  
Хто хвалився - буде взятий-  
А тепер - у воду канув-  
А тепер - нечиста сила-

"Причащатись" треба менше  
І побільш займатись ділом -  
Пішли к чорту дармоїди!  
Він уже в Галичині.

У газетах, у галицьких,  
Іменується опришком -  
Наче Довбуш неловимим -  
Та злидота йде за ним.

Тут і ваша є заслуга:  
Все Поділля обложили,  
Кожне дерево і кущик,  
А зловити - дулю на!!!

Втім, як з пліч гора звалилась:  
Не у нас, і слава богу.  
Та чекайте: він ще прийде,

Як приходив із Сибіру.

## **8. ЧУМА**

Вже весна зламала кригу, зацвіли Карпати -

Ані шуму, ані крику, пісні не чувати.

Ніби люта смерть з косою ходить по Карпатах -

За людською, за сльозою світу не видати.

Галичани мруть, як мухи. І нема спасіння.

Ані бога, щоб послухав, ані воскресіння.

То - чума!.. Страшна. Жорстока. Нічим невблаганна...

І її учуло кроки військо отамана...

— Скажи, батьку-отамане, своє віще слово:

Тут чекати-погибати чи до бою знову

Проти панства світового стати до загину-..

— Діла свого я святого, хлопці, не покину.

І не буду я чекати, а стану до бою,

Та не тут, а повертати кличу за собою

На Поділля наше рідне, де ждуть побратими,

Люд знедолений і бідний - ми серцями з ними.

## **9. ПОВЕРНЕННЯ**

Ось і берег. Краєвиди

відкриваються подільські:

рідний край туманом вкритий,

наче дивишся крізь сльози.

Бовваніє ліс... Хатинки

біля нього притулились

у подертій одежині,

як сирітки біля мами.

— Що тебе там жде, Устиме— -

пліт уже за середину.

Скоро - берег... Може, куля

вартового притаїлась.

— Що тебе там жде, Устиме— -

— Слава-.. Б'юся не за славу;

не для себе повертаю -

вірю в праведний вогонь.

— Що тебе там жде, Устиме— -  
— Той вогонь, в яким згорю я,  
розігріє серце хлопа,  
льодове від панських кривд.

А для того варто жити!  
І не гріх - за те померти!..

Ось і берег...  
гнаним вовком  
я верну до тебе, краю...

## **10. ЛІСНИЧИЙ**

Спить лісничий. Господарські,  
В мозолях, розкинув руки.  
Одинак. Жона померла -  
Залишила двох синів.

Ось вони, на другім ліжку,  
Два дубочки молоденькі,  
А. як батько, роботящі  
І веселі - два сини.

Хата ця - його руками -  
Помагали панські люди,  
І ділилися останнім  
У скрутні для нього дні.

А тепер - достаток повний:  
У хліві - свиня, корова  
І телятко вже нівроку,  
І казенний вороний.

Є город, лиш далеченько,  
Там сини господарюють  
Під його отецьким оком...  
Тьху! - собака на подвір'ї...

І чого, та серед ночі,

Гвалт підняла. Мабуть, звір знов  
Прискакав якийсь на запах...  
Розбудила і синів.

Треба вийти. Ось гвинтівка,  
Тихо скрикнули сінешні:  
— Що таке— Ніяк то люди...  
Хто такі-! Чого вам треба-! -

А у відповідь - мовчання...  
— Хто там є-! Стріляти буду!!! -  
Й наче вистріл:  
— Кармелюк!..

## **11. ОТАМАНОВА СЛЬОЗА**

— Як життя у вас, лісничий— -  
Каганець хитнувся трохи,  
Тіні стінами пробігли  
І застигли у кутку.  
— Ще нічого, отамане...  
Трішки краще, аніж гірше...  
До синів: "Песиголовці,  
Ви дасте поїсти людям-!"  
— Восени були жандарми -  
По хатах тебе шукали;  
Пили, кляті, безпробудно;  
Грабували всіх і вся.  
— Вже сіріє, господарю,  
Нам уже пора в дорогу.  
Бачу - добра ти людина;  
То ж ходімо - проведеш...  
А сини твої - щасливий!,-  
Як сини мої в дитинстві;  
Імена, як у моїх...  
- Дядьку-дядьку, ви вже йдете-..  
Ще побудьте... Ми покажем  
Що росте в нас на городі...  
І який Рябко учений...  
І які дерева в лісі...  
Ще побудьте... Трішки.. Дядьку...-  
І уперше... аж не вірять...

Побратими аж не вірять...-  
Отаманова сльоза...  
Били різками - не було;  
Шомполами - ні, не було;  
Тричі вирок - ні, не було;  
А тут - діти - і сльоза!..

## **12. КАРМЕЛЮКОВІ ВІЛЬХИ**

Є подільський славний звичай:  
Гість прийшов - дарунки дітям.  
Гроші дати - душу згублять;  
Дать пістоль - уб'ють чужу.

Є подільський славний звичай:  
Гість прийшов - дарунки дітям:  
Подарую вам, хлоп'ята,  
Три малі вільхові щепи.

Вільха - дерево неznане  
В нашім ріднім понизов'ї,  
Височить воно в Карпатах  
На осонцених узгірках.

Є подільський славний звичай:  
Гість прийшов - дарунки дітям.  
Хай живе зелена пам'ять  
У майбутнього про нас.

**...А ВІЛЬХИ ШЕЛЕСТЯТЬ!..**

**(Розділ 2)**

### **ВСТУП**

Три вільхи,

наче долі три.  
три долі-вільхи,  
як три сонця;  
життєві падали вітри  
на них;  
вони одні віконцем  
були старому та синам  
у світ майбутній.

Звідки нам,  
закритим часом,  
як дверима,  
знать про що там  
думалось під ними...  
лиш здогадатись...  
Хай хоч те  
в рядках невмілих  
розцвіте.

Дністер – безпечний.  
Як хлопчисько.  
Біжить крізь вічність.  
Що йому-..  
Бо й сам він – вічність:  
вчора – близько,  
та й позавчора – не крізь тьму;  
йому тумани - покривала;  
а сльози – води;  
гнів – не гнів;  
його б ми, діти,  
розпитали б,  
якби він говорити вмів;  
не вміє й досі...  
Берегами – холодні  
скали-письмена,  
що пам'ять вічну зберігали;  
ми ж не читали...  
не вина: нам, смертним,  
вічність не дана.  
Стекло Дністром  
води немало...

немало підневольних літ  
пройшло...

Кармелюка нестало...  
кармелюкові вільхи у селі  
та дух бунтарський  
залишився;  
підріс Карпенко;  
об'явився.  
та ну командовать-кричать,  
та ну наводити порядок...  
а син лісничого Остап  
нового пана  
конокрадом назвав;  
у війську вже, солдат;  
а старший син –  
той став лісничим;  
змінив Юхима на посту;  
той оженився;  
живе в селі, і кличе  
до себе батька.

Мову ту старий,  
хоч і прийма до серця,  
але відказ дає весь час:  
- На мене, синку,  
ти не сердься –  
я тут привик  
зорю стрічать;  
тут – все життя;  
твоя тут мама;  
тут вільхи  
Кармелюк садив –  
святе,  
що я на старість маю;  
чим я живу, лісний;  
а ти іди в село, в народ, Іване...  
одне ж, прошу,  
запам'ятай:  
якщо для них  
ти станеш паном,



сюди й стежинки  
не питай!

## **1. ХВОРОБА**

- Захирів батько... мов колода,  
Лежить у хаті... і мовчить...  
- Було й раніше: у негоду  
Він думи думає - не спить...

— Та ні, це, мабуть, вже надовго  
Скрутило, щоб не говорив...  
— Оце ще клопіт маю! Добре...  
І так вже вчасно - серед жнив...  
Я дуже вас прошу, Мотрино,  
Побудьте з батьком... Заплатю,  
Гостинців дам, пішли в хатину...

— Іване, тю на тебе, тю!  
Щоб я з безбожником таким,  
Котрий малим лиш церкву бачив...  
— Та що ви взялися в боки:  
Усяк слабий по богу плаче.  
Ви трави знаєте, біду  
Відводите... Ну, що ви знов!..  
На днях, скажіть йому, зайду:  
Жнива - а я ще й економ!

## **2. СПОВІДЬ**

- Це вже кінець прийшов, Мотрино:  
Давай карету-домовину,  
Кажі дорогу на той світ;  
Земний уклін всім і привіт...

- Безбожнику, побійся бога:  
Не в рай, а в пекло жде дорога...  
Ти в бога каяття просив-!  
— Не страшно - я ж у пеклі жив!  
На тому світі чи на сім -  
Лиш переїду в інший дім.  
Одного жаль: Ріжок покину;  
Тебе не буде там, Мотрино,

А то би молодість згадали...

— Мовчи!.. За батюшком послали...

Собака, чуєш, заскавчала,

Приїхав, мабуть... Ти ж гляди,

Покайся, чесно соблюди

Церковний наш порядок... — Іди,

Поклич, бо вже подвір'ям зирить;

Хай проспів а й тікає з миром.

### **3. СМЕРТЬ ЛІСНИЧОГО ЮХИМА**

*(Розповідь Мотрини)*

— Я тайну сповіді не знаю:

Її від смертного ховають;

Лиш знаю: батюшка був довго,

Надвечір в бричку сів. Не богу

Повідав тайну сповіді, а пану

Карпенку. Як же той кричав,

Громи та блискавки кидав!..

"Я ті прокляті деревини –

Хай відійде до домовини! –

Під корінь, бидло, всі зрублю!!!

Такого я не потерплю!!!"

І вирішив на слові тому

Івана зняти з економа.

Петра назначив. Наказав,

Якщо той в мирі хоче жити,

Івана треба посадити...

Петро – то сволоч; він узнав –

Іван давав потрохи жита

Бідняцьким сім'ям... Розказав

Петро це пану...

...В суботу рано

Старий Юхим уже пристав...

### **4. ПОХОРОНИ**

Ховали всім селом Юхима.

В Ріжку. У лісі. Серед вільх.

З напіввідкритими очима  
В насмішці небо бачив він.

Схрестились руки вузлуваті,  
Тендітна танула свіча...  
І чувся голос глухуватий:  
"Я тут привик зорю стрічать..."

Івану чувся. Мов дитина  
Ридав над батьком літній син;  
І ліс, що батько смертний кинув,  
"Прости!" пробачення просив...

"Тут - все життя; твоя тут мама;  
Тут вільхи Кармелюк садив;  
Святе, що я на старість маю,  
Чим я живу лісний... а ти..."

... З рук перша грудка полетіла  
В могильну яму, і - прощай...

...На вільхи хмарка сіра сіла,  
Дощ-сльози крапати почав...

## **5. ПЕРШИЙ ПОХІД НА ВІЛЬХИ**

Петро і пан,  
між них собака,  
надвечір кралися до вільх;  
ніхто й додуматись не міг,  
не мав і гадочки...  
Блищало  
лезо сокирняне  
в Петра за поясом;  
прийшли -  
зламати хотіли - не змогли -  
зрубали хрест;  
зухвалля п'яне  
їх захопило через край;  
до вільхи стали:  
— Ну... Рубай!..-  
Петро - сокиру;

в руки плюнув  
і розмахнувся –  
на землю плюхнув,  
неначе лантух;  
пан підняв:  
— Ти що-!  
— Та наче хтось стріляв...  
— Не знаю нащо тебе брав –  
Сокиру дай!;  
... Та знову – постріл;  
Петро упав...

## **6. ПАН КАРПЕНКО**

Три дні гарячка пана пила –  
Шляхтянка-жінка голосила  
Вже як по мертвому... Ожив  
Аж на четвертий день: — Скажи –  
Служанці мовив ти Петрові...  
— Ви, пане, мабуть, нездорові:  
Петра ж убили... — Як убили-!  
— І в землю вчора вже зарили!  
— А я, було подумав, він...  
— Тоді ж ,у лісі, коло вільх...  
— По-християнськи поховали-..  
— Та краще б не питали:  
Лише рідня і копачі,  
І більше ні душі.

... На п'ятий день, ще спозаранку,  
У бричку Сірого й Каштанку  
Велів Карпенко запрягти:  
— Я не прощу таку обиду –  
До губернатора доїду!!!

...Днів через три дійсно  
Приїхав з військом...

## **7. ДРУГИЙ ПОХІД НА ВІЛЬХИ**

Село затихло. Заніміло.  
Сховалось в глиняних хатках.

Жаби сріблясті у ставках  
Замовкли. Лячно та невміло  
Мигтіли зорі. Дикий страх -  
Молодик хмарами вкривався...  
...Похід на вільхи розпочався  
Уже на другий день, в обід.  
До лісу - строєм, слід-у-слід,  
Лиш перед лісом оглянулись:  
Диміла Карпівка -  
Горіли панські скирди...  
Гасить щосили прибігали,  
Але куди вже там - пропало:  
Обід пожежа розпочала,  
А мала добрий апетит!..

## **8. ЗРУБАТИ ЇХ!..**

Раненько в двір,  
де жив Іван,  
прийшли солдати;  
з ними - пан:  
— Не знаю ти палив чи ні,  
та це однаково мені!,  
сокиру - і до вільх -  
зрубати їх!!!  
Інакше -  
в порошок, згною  
тебе і всю твою рідню!!!  
До завтра мусиш  
їх зрубати.  
до завтра!!! -  
і пішли від хати...

## **9. І ВІН ПІШОВ!..**

...і він пішов...  
тривожно вечір  
палив червоним  
небеса;  
хитався ліс -  
сокиру ніс;  
зоря на лезі,  
наче кров;

він йшов;  
і плакав;  
але йшов;  
тяжким,  
тяжким був крок;  
земля  
словами отчими  
благала:  
"Тут - все життя;  
Твоя тут мама;  
Тут вільхи  
Кармелюк садив...  
А ти-.."  
Слова-грудки  
з-під підошов;  
він йшов;  
і плакав;  
але йшов...

Минула ніч;  
на ранок пан  
у хату преться:  
— Де Іван-!  
— У ліс пішов,  
нема і досі...

Щосили бричка  
по дорозі  
до лісу мчить -  
грудки летять,  
аж глядь -  
а вільхи  
шелестять!!!  
...а вільхи  
шелестять...

## **10. ВІЛЬХОВИЙ БУНТ**

Сокира в бричці;  
в руки взяв;  
і розмахнувся -  
і упав на землю,

куля прямо в серце...

Не цим скінчилося усе це:  
лишень Карпенка поховали –  
солдати суд свій розпочали;  
до вільх зігнали мужиків,  
і не жаліли батогів...

Тільки перестали –  
село сусіднє запалало;  
вони – туди за мить,  
аж глядь горить  
маєток в дальшому селі;  
отак, в сідлі,  
коней ледь не загнали,  
до Кам'янця домчали.

## **11. В ГУБЕРНАТОРА**

- Не розумію, хоч убий –  
Який вам з того зиск, який-!  
Вільховий бунт – весь край горить...  
Кому пожежу цю гасить-!  
Це просто так не зійде з рук –  
Не дай бог новий Кармелюк:  
Запам'ятаєте до домовини  
Ви ці прокляті деревини!!!

І постанова, врешті-решт:  
Поручик, взяти під арешт  
На п'ять –ні,мало!— десять діб,  
Та щоб узнав останній дід  
В селі, в найдальшому селі...  
А то чорт зна що на землі  
Цій твориться... О, боже мій...  
Наказую: ніяких дій!

## **12. ЕПІЛОГ**

Іван не повернувся...  
Хтось повів,  
Що Кармелюк його зустрів...

Неясність, скажете, в моменті –  
Можливо – все ж таки, легенда!  
Карпенкова дружина  
Село в прокльонах залишила;  
Село Вільхівцем звати стали;  
І так в реєстрах записали;

Біля Ріжка кут Вільховкою став...  
Про це я від дідів узнав;  
А ті ще від своїх дідів –  
Легендо йди до наших днів!..